

Laia Viñas

"La pagesia ecològica més petita i local s'hauria de poder diferenciar d'alguna manera."

Algunes ADV (Agrupacions de Defensa Vegetal) han fet una feina imprescindible en l'expansió de la producció agrària ecològica. Han estat un suport fonamental per a moltes finques agràries. A Catalunya, la primera a dedicar-se exclusivament a aquesta orientació productiva va ser la de la Cooperativa Hortec. Més endavant, el 2004, l'ADV Ecològica de Ponent naixia per donar servei sobretot a aquesta zona. Des dels seus inicis, ha tingut al capdavant la Laia Viñas, enginyera agrònoma i ara directora tècnica d'aquesta entitat. Les iniciatives d'aquesta ADV depassen de llarg les competències típiques d'una agrupació d'aquest tipus: té un banc de maquinària, s'implica en projectes de relleu generacional, fomenta els pol·linitzadors amb la cria d'abelles òsmies, i ara també està entrant en noves maneres de comercialització. Tota aquesta feina l'han agrupat sota el nom Bioponent. Des d'una mirada crítica i alhora constructiva, la Laia Viñas ens exposa els reptes més importants del sector i les sensacions que percep entre els que hi estan al capdavant.

TEXT: ALBA GROS. IMATGES CEDIDES PER ADV ECOLÒGICA DE PONENT

Quants socis té l'ADV Ecològica de Ponent?

Ara tenim més de 135 socis en producció ecològica. La majoria tenen tota la producció certificada, d'altres tenen producció mixta (mantenen algun cultiu en convencional). Nosaltres no més assessorem les finques que tenen producció ecològica i biodinàmica.

I quines són les principals orientacions productives?

Molta fruita dolça i olivera, també ametller, extensius, horta i vinya bàsicament. Gairebé 3.000 hectàrees en total. Principalment, abastem les comarques del Segrià, Urgell, Pla d'Urgell, Garrigues, Noguera i Franja d'Aragó fins a Ribera d'Ebre.

Quins són els reptes principals que es troba la pagesia eco?

El principal és que augmenti el consum. Està estancat i en alguns sectors fins i tot ha anat a la baixa, com per exemple en cereal ecològic i fruita. Estem parlant tant de consum intern com d'exportació. I això ens està afectant: tenim baixes de socis perquè la comercialització és molt complicada. Fer ecològic però haver de vendre al circuit convencional no és viable, en general.

Per què hi ha poc consum?

El consumidor més conscienciat i militant no ha incrementat, encara que la producció sí (tot i que segueix essent molt baix en comparació al convencional). Ara hi ha més oferta, però no hi ha consum suficient. A més, el consumidor no conscienciat té el perjudici que ecològic és més car. De fet, ara, la paraula 'ecològic' no ven, i a vegades genera l'efecte contrari. Sabem d'algun comerç que ha tret el cartell que indicava quins aliments eren ecològics perquè en venia menys. Ara els ven sense indicar que són eco, al mateix preu que abans!

Això no incentiva gaire la producció eco

No. Hi ha persones que no es donen d'alta perquè: 1) la certificació eco no els garanteix que vendran més o millor 2) perquè la llavor o el planter els costarà més diners i 3) perquè ja estan fent una gestió la més ecològica i regenerativa possible, fent-se insums ells mateixos que, si haguessin de passar la certificació, tot serien exigències per conèixer l'origen dels ingredients per elaborar-los.

Tornant als reptes, quin altre destacaries?

Un altre repte és comú a tota la pagesia: hi ha poc relleu. Tot i que n'hi ha més en eco que en convencional,

no és suficient. Hi ha un grup d'agricultors que estan arribant als 60, o als 60 i pocs, que ja fa molts anys que fan producció ecològica i que no tenen ningú que continuï al darrere. I són finques que funcionen. Però com que hi ha aquesta baixada de consum o exigències diferents...

A què et refereixes?

Per exemple en fruita, alguns clients o punts de venda demanen més producció i una continuïtat que no tenen finques petites/mitjanes. Cal reinventar-se, reinvertir, i si no tens ningú al darrere i amb la incertesa actual del mercat... És una situació recent, de fa uns cinc anys; està la cosa complicadeta.

I altres orientacions productives?

L'ametlla eco també està en crisi absoluta. I en oli, com que ha pujat molt el preu del convencional, no hi ha marge que incentivi a entrar en producció ecològica. És clar, si fas més quilos en producció convencional, i te'ls paguen bé, no cal canviar. Hi ha hagut ocasions en què ha sigut més econòmic l'oli eco que l'altre! Molt surrealista. Tot això no ajuda, perquè l'esforç i la burocràcia — no ens n'oblidem — tiren la gent enrere.

A les Terres de Ponent també hi ha molta producció cerealista

Algunes perles de l'entrevista:

- "La nova agricultura ecològica serà la de la gent que s'autofabriquï alguns insums i la que aplicarà solucions de l'agricultura regenerativa, perquè tirant només compost no acabes de millorar la fertilitat. Són tècniques que el CCPAE haurà d'anar incorporant i caldrà buscar com s'adapten a la normativa europea perquè es puguin utilitzar. La normativa ecològica s'ha d'actualitzar."
- "Tot estar anant molt ràpid. L'agricultura ecològica, com a nom, s'està quedant enrere. I hem d'explicar com es diferencia: no apliquem herbicides, no usem hormones, no treballem amb transgènics... Fins i tot té més valoració el concepte 'proximitat' que 'ecològic' quan, de fet, un aliment de proximitat pot portar molta porqueria."
- "Les solucions no són fàcils, però si no es comencen a abordar, el sector ecològic no tirarà endavant."

La gent està molt desmotivada en aquest sector. Tenim empreses que s'estan donant de baixa perquè per la diferència de preu que poden cobrar, no els surt a compte tenir tants maldecaps. A més, en producció convencional tenen més mercat on col·locar el gènere.

L'anunciat segell de la PAS té a veure amb el desànim que detectes en el sector?

No, ja estaven malament abans. És veritat que hi ha una batalla de noms: el PAS, residu zero, proximitat, regeneratiu, etc. Però si el consum anés com "un tiro", no passaria res encara que hi hagués més competència entre segells. Però quan les coses no van bé, tothom es crispa. Tothom treu les ungles pel mateix client.

Com esteu treballant aquests reptes de què parles des de l'ADV?

Hem començat a treballar el relleu generacional, perquè tenim alguns socis que estan disposats a acollir un relleu no familiar, però costa trobar persones. D'altra banda, tenim un banc de màquina, perquè un altre dels reptes —vinclat al de relleu i al de la comercialitza-

ció— és la necessitat de noves màquines per practicar gestions que fomentem des de l'ADV, diferents de les habituals. Vam escollir màquines que no són d'ús diari. Tenim un corró laminat -un roller-, un descompactador que no altera la coberta i una cavadora vertical interfiles per a les primeres etapes en llenyosos.

I quina és la vostra proposta per millorar la comercialització i augmentar el consum?

Tots els sectors tenen aquest problema i ja fa un parell d'anys que treballem amb la idea d'ajudar els nostres socis a vendre més i millor fent-los difusió. A més, ara hi ha un grup de fructicultors que han començat a coordinar-se per col·laborar, en moments en què fan curt d'alguna fruita. Comencen a veure que si no s'ajunten o col·laboren, no poden vendre en alguns punts per falta de volum o per falta de continuïtat en la producció. Actualment, no n'hi ha prou de dir que fas ecològic, el que cal és explicar que fas i com ho fas. Caldria fer una campanya informativa a la població que vol dir perquè comencin a entendre realment el que significa. Que entenguin que no

s'utilitzen herbicides, ni plaguicides de síntesi ni adobs químics ni hormonals. És l'única agricultura que pot garantir això actualment, i cal explicar-ho.

I heu avançat en aquest camí?

Fer una comercialització conjunta amb els clients que ja té cadascú d'ells és molt complex i no és interessant. No estem pensant de crear cap cooperativa sinó alguna cosa nova i diferent. Volem poder accedir a la compra pública, grans consumidors com hospitals, menjadors i, en definitiva, potenciar el consum arribant a clients que cada soci, de manera individual, no hi podria accedir. Per fer-ho estem pensant en una eina que tindrà un NIF i forma jurídica pròpia, independent a l'ADV, però on tots els de l'ADV que ho vulguin hi puguin participar, no només els fructicultors.

I el nom de Bioponent, què hi pinta amb tot plegat?

En el moment que vam donar a conèixer totes les activitats que feia l'ADV, ens vam adonar que la gent no sabia què era una ADV. Una ADV és una Agrupació de Defensa Vegetal i se suposa que exclusivament fem assessorament tècnic

en sanitat. Però en realitat estem fent molt més i ADV és un nom que no encaixa amb tot el que fem. Vam pensar que podíem utilitzar un nom paraigua que ho englobés tot: el banc de maquinària, el projecte d'òsmies per millorar la pol·linització, les accions sobre relleu agrari, l'assessorament tècnic i la comercialització agrupada... I que fos més atractiu. És com una marca, una manera de fer, no té entitat jurídica.

Abans has comentat breument que la burocràcia tira la gent enrere. Tant pes té en la decisió de fer o no eco?

Hi ha orientacions productives que no són difícils de passar a eco i que la burocràcia extra pot ser una trava. Alguns petits et diuen que passen 'de papeleo', que estan cansats de certs documents que els demana el CCPAE. Tothom entén que s'han de demanar papers, però fins a un límit. En altres orientacions, ja en tenen més el costum i no els costa tant assumir els documents específics de la certificació; i també hi ha mides d'empreses que es poden permetre tenir una persona que s'ocupi de fer-los.

És un hàndicap pas-

sar la certificació?

En general, a tothom li sembla bé passar les inspeccions, que verifiquin que ho estan fent bé, que facin anàlisis, i fins i tot tenen assumit de pagar una quota. El que no els sembla bé és que la majoria de les accions correctores siguin per temes burocràtics: «no estàs posant bé el lot, no has fet bé l'anotació al quadern de camp, no has fet l'albarà com toca, no has afegit tal codi a la factura o no has demanat autorització per viver no eco en la data que toca», per exemple. El CCPAE és molt important i fa una gran tasca perquè fa les coses bé i és exigent, i ens en sentim orgullosos. Ara bé, ha de trobar l'equilibri entre aquesta certificació exigent i ben feta i la relació amb pagesos que no poden portar aquesta documentació de manera tan rigorosa i se senten menystinguts. S'hauria de trobar altres maneres de verificar, sobretot als més petits.

Al CCPAE hi ha una junta directiva amb representants electes de cada subsector. La participació en les darreres eleccions no va passar del 10%! Què creus que està passant?

Crec que és perquè no el senten prò-

xim. El veuen llunyà. El sector ecològic necessita un CCPAE que empatitzi. La persona que et ve a fer la inspecció, i que normalment va de p. cul, necessita justificar-ho tot en paper, i per això es passa més temps demanant i mirant papers que trepitjant el camp —a vegades no baixen ni del cotxe! L'operador que veu això, pensa: «aquests només volen papers». I senten que la certificació no té el valor que caldria. El pagès, el que vol, és ensenyar que ho fa bé, però no a l'oficina, sinó al camp! Perquè hi ha gent que fa molt bona gestió agrícola, però amb els papers comet errors. N'està fins als nassos, i potser per això ja no vota. I no és culpa només del CCPAE. El CCPAE està auditat per ENOC i ha de complir amb unes exigències; jo ho entenc.

Però aquest desànim no és només per la manera com es fan les inspeccions, no?

El pagès ecològic de sempre, veu empreses novingudes al sector que hi han arribat per interès econòmic, que són grans i tenen personal que assumeix aquesta gestió de la burocràcia. Tant uns com altres surten al mercat amb un

mateix segell ecològic que no diferencia la petita pagesia de les grans companyies. La petita pagesia hauria de tenir alguna diferenciació, ja sigui en el tracte amb l'Administració, ja sigui de portes enfora a l'hora de vendre. És imprescindible perquè els estem perdent. Són els enfadats. Són els que venen una part important de la producció directament i els que posen a la balança si val la pena estar certificat, perquè ja tens la possibilitat d'explicar-li directament al consumidor el que fas. La pagesia ecològica més petita i local s'hauria de poder diferenciar d'alguna manera.

Què en penses d'un segell eco i local?

Els productors no troben lògic que els distribuïdors puguin envasar producte ecològic de lluny i que l'etiqueta porti el mateix segell ecològic que el fet aquí. No ajuda a sentir que aquesta és la nostra certificació. El president del CCPAE

Els criteris d'interpretació de la normativa europea s'han d'unificar, perquè no tenen sentit

fins a les darreres eleccions, que és soci de la nostra ADV, ha defensat molt el segell ecològic català per diferenciar-se del producte importat. Faltaria, a més a més, que el segell pogués diferenciar els petits dels grans, perquè alguns grans també tenen seu a Catalunya. Per exemple, en el sector de la fruita, algun dels grans —també catalans— són els que estan fent mal al sector.

També hi juga un paper important la certificació d'insums. La pagesia s'aclareix a l'hora de comprar-ne?

Amb els productes que tenen registre fitosanitari, no n'hi ha, de problemes: una matèria activa està autoritzada o no està autoritzada. El problema és tota la resta: tot el que es ven com a bioestimulants, adobs, fortificants, microelements... En comunitats autònomes o

països com França i d'altres d'Europa, on també hi ha certificadores privades, el que compta és que aquests tipus de productes tinguin un certificat que garanteixi que compleix la normativa europea, tant fa si és Sohiscert, Ecocert, etc. Aquí a Catalunya, per utilitzar un d'aquests productes, no cal que estigui certificat, només ha de complir la normativa. Encara més: el certificat d'organismes privats no l'avalua per poder-lo aplicar a camp, perquè per al CCPAE no és prou garantia, vol verificar-ho ell. L'únic segell que té el mateix criteri

El pagès, el que vol, és ensenyar que ho fa bé, però no a l'oficina, sinó al camp!

que el CCPAE és el d'Intereco, que és l'organisme de les certificadores públiques de l'Estat espanyol que certifica productes utilitzables en producció ecològica. Si l'insum no està certificat per Intereco, cal que el CCPAE verifiqui que aquell producte segueix la normativa europea de producció ecològica. Aquesta situació té aspectes positius i també negatius perquè a vegades costa saber si un producte es pot usar o no.

I no podríeu disposar de la llista de productes que ja han estat verificats pel CCPAE?

Ens aniria molt bé, però entenem que seria com una certificació encoberta, i per això no és una llista pública, suposo.

Continuant amb el tema de la certificació. Vosaltres teniu pagesia que té terres a Catalunya i terres a l'Aragó. Noten la diferència entre un lloc i l'altre? Creus que hi ha una competència en desigualtat de condicions a causa de la interpretació de la normativa?

En alguns aspectes sí. El cas més surrealista és el de purins de porc. A l'Aragó es permet utilitzar purins de porc convencional si la granja és teva, sempre amb unes limitacions i demanant autorització. Nosaltres tenim un soci que té porcí en convencional i té terres en producció ecològica a Catalunya i a Aragó. A Aragó hi aplica purins de la seva granja i a Catalunya no. Però després ho ven tot junt, sigui aquí o allà! I tenim un

altre soci català que no ha posat totes les terres en producció ecològica perquè necessita tenir terres en producció convencional per poder aplicar els purins de la seva granja convencional.

Però la normativa europea de producció ecològica és la mateixa per a tothom

Sí, és la mateixa, però la interpretació que se'n fa és diferent, sobretot de les excepcions. Aquests criteris d'interpretació de la normativa europea s'han d'unificar, perquè no tenen sentit. Per

exemple, la normativa diu que has d'utilitzar fems de ramaderia ecològica. Com que no n'hi ha prou, hi ha una excepció en l'àmbit europeu que et permet fer servir fems de ramaderia no intensiva; i és en aquest concepte on entren les diferents interpretacions. Què entenem per no intensiva? Segons Europa vol dir que l'animal es pugui moure 365 graus, que vegin la llum del dia tot el cicle o part del cicle i/o que tinguin jaç vegetal. O sigui que hi entraria vaca, vedell, corder sense problema; no entra purí de porc a Catalunya perquè el més habitual és que es criïn sense jaç i, per tant, no dona un fem sòlid, però què passa amb les granges de pollastre o granges per a gallines de reposició que tenen pellofa d'arròs com a jaç? Tenen jaç vegetal, però no veuen la llum del dia o només una part del cicle. Es consideren intensives? Doncs cada organisme certificador ho considera com li sembla en funció de si veuen la llum del dia en algun moment del cicle o no. S'han de posar d'acord, ja!

En resum...

Tot es solucionaria si hi hagués més consum. Aquest és un dels principals cavalls de batalla del sector ecològic. Si em venc bé la producció, puc ampliar, si hi ha més gent que fa eco no passa res perquè tothom es guanya la vida, i si hi ha empreses convencionals que obren línies en producció ecològica, seran benvingudes si fan bé les coses. 🌱